

Țândărei – IALOMIȚA

La recensământul din 1930, 323 persoane din Țândărei s-au declarat romi (11% din cei 2.933 locuitori). Numărul mare se explică prin situația localității: nod feroviar, înconjurat de mari proprietăți agricole care aveau nevoie de forță de muncă asigurată, adeseori, de romi (aflați în anii 30 în plin proces de sedentarizare). Existau la Țândărei mai multe grupuri de romi, dintre care mai numeroși erau ursarii/pieptănarii și argintarii. Ursarii/pieptănarii din Țândărei erau seminomazi. Spre deosebire de țărani care, după primul război mondial, au fost împrăștiți și au devenit tot mai puțin disponibili ca forță de muncă pe marile proprietăți agricole din preajma localității, ursarii/pieptănarii, nu primiseră pământ și se angajau ca muncitori sezonieri. După terminarea muncii stabilite prin contract grupul se spărgea în familii care practicau diferite alte meserii precum mersul cu ursul (tot mai rar) sau confecționatul produselor din fier (andrele, grătare, pirostria etc) sau a pieptenilor din coarne de animal etc. În anii 1930, tot mai mulți romi pieptănari începuseră să se sedentarizeze, cumpărându-și proprietăți și construindu-și locuințe în localitatea Țândărei.

Inițial, la recensarea din 1942, LJ Ialomița s-a folosit de criterii clare, limitându-se la a-i considera periculoși doar pe acei romi sedentari care fuseseră deja condamnați. Prin urmare, numărul rezultat a fost mic, 59 de persoane. La sfârșitul lunii iulie 1942, când s-a ivit ocazia unei noi recensări, LJ Ialomița s-a folosit de criterii vagi, astfel că numărul a crescut de la 59 la 367 de romi. Dintre aceștia, 360 au fost încadrați la categoria nemobilizabili, iar 7 persoane la categoria mobilizați/mobilizabili, primii prevăzuți pentru deportare fiind cei 360. În total, după ce i-a preluat de la polițiile urbane și pe romii din orașe, LJ Ialomița a deportat 501 romi ialomițeni (majoritatea pieptănari și argintari).

Ca dovadă a utilității lor economice, în 1942, când au avut loc deportările, mulți proprietari agricoli au intervenit pe lângă autorități pentru sistarea deportărilor sau pentru repatrierea deportaților romi.

În primăvara 1944, când trupele române se retrăgeau din fața ofensivei sovietice, romii au reușit să fugă din Transnistria. Jandarmeria locală a înregistrat deja revenirea a 62 de familii deportate din Țândărei (170 persoane: 62 bărbați, 57 femei, 51 copii). Alții au revenit ulterior, inclusiv în urma trupelor sovietice.

Surse:

DANIC, fond *Inspectoratul General al Jandarmeriei*, dosar 201/1942, f. 217.

DANIC, fond *Inspectoratul General al Jandarmeriei*, dosar 86/1944, f. 258-259.

Lucian Nastasă, Andrea Varga, *Minorități etnoculturale. Mărturii documentare. Țigani din România (1919-1944)*, Cluj, Editura CRDE, 2001, doc. 207, p. 353.

[Petre Matei]

INSHR-EN